

's-Hertogenbosch Emmaplein 17

Kadastraal : 's-Hertogenbosch, I - 930	Bouwjaar : 1908
Eigenaar : De Afdeling 's-Hertogenbosch van de Gereformeerde Bond	Architect : W.J. Haspels
Huidige functie : kerkgebouw Bethel	Oorspr. functie : kerkgebouw

Verbouwingen : 1980
Archief : Cultuurhistorische Inventarisatie 's-Hertogenbosch, deel 1, Het Zand (1987), p. 7.

Beschrijving

Algemeen:

Het kerkgebouw Bethel is gesitueerd op het binnenterrein van het bouwblok dat in het westen begrensd wordt door de Koninginnelaan, in het noorden door de Korte Havenstraat, de Havenstraat aan de zuidzijde en de Havensingel in het oosten. Het pand is gelegen aan de voormalige Grobbendonckstraat en werd in 1908 gebouwd naar het ontwerp van W.J. Haspels. Het terrein wordt tegenwoordig ontsloten vanaf de Korte Havenstraat.

Het pand heeft een rechthoekige grondslag en is gedekt met een zadeldak met een flauwe hellingshoek. Het is niet zichtbaar met welk dakbedekkingsmateriaal het zadeldak is afgedekt.

Voorgevel:

Het kerkgebouw heeft de voorgevel op het westen en omvat een begane grond, eerste en tweede verdieping, eindigend met een tuitgevel. De gevel is vijf vensterassen breed met licht uitspringende zijrisalieten en is gemetseld in kruisverband met een helderrode, machinale steen. De plint is uitgevoerd in hardsteen. Het strakke metselwerk wekt de indruk recent te zijn schoongemaakt en opnieuw gevoegd, danwel in zijn geheel vernieuwd te zijn, dit laatste wellicht met hergebruik van de verschillende natuurstenen elementen, de bakstenen profileringen van enkele gevelopeningen en de houten vensterkozijnen. Dit kon echter niet met zeker worden vastgesteld. Ter plaatse van het ingangsportaal lijkt het metselwerk nog origineel te zijn. Dit portaal heeft een breedte van drie vensterassen. De overspanning bestaat uit drie getoogde ontlastingsbogen, die worden opgevangen door twee natuurstenen zuilen, voorzien van een hardstenen basement en een kapiteel met acanthusbladeren. Boven deze zuilen bevinden zich twee muurankers met een voor de Art Nouveau typerende zweeps slagvorm. In de buitenste vensterassen, in de beide

zijrisalieten, bevindt zich één vensteropening. De vensters zelf zijn op de begane grond niet zichtbaar, doordat deze zijn afgesloten door neergelaten rolluiken, maar zijn waarschijnlijk identiek aan de vensters op de eerste en tweede verdieping. De gevelopening bezit aan de onderzijde een afwaterende, hardstenen onderdorpel en is aan de bovenzijde voorzien van een rollaag - die als horizontale geleding over de volle breedte van de gevel doorloopt - waarboven een getoogde segmentboog. Het tussenliggende boogveld is gevuld met siermetselwerk in een visgraatpatroon. Juist de rijke detaillering van deze en de andere gevelopeningen is zeer kenmerkend voor deze gevel.

De drie middelste vensterassen op zowel de eerste als de tweede verdieping zijn visueel gekoppeld. De vensters op de eerste verdieping

Voorgevel met klein deel van linkerzijgevel.

zijn net als het portaal voorzien van drie gekoppelde segmentbogen, die worden opgevangen door twee gemetselde muurdammen. De vensters bevinden zich niet in hetzelfde vlak als de gevel, maar zijn geplaatst in een gevelopening die zich getrapt verdiept. Het raam is tweeledig en bestaat uit een vast onderraam met vast bovenlicht.

De drie vensters op de tweede verdieping zijn geplaatst onder een brede segmentboog, die op twee punten door gemetselde penanten wordt opgevangen. Nog meer dan voor de vensters op de eerste verdieping, geldt dat de drie vensters op de tweede verdieping eveneens zijn geplaatst in een gevelopening die zich naar binnen toe getrapt verdiept en voorzien is van een neo-gotische profilering. De vensters zijn uitgevoerd met een smalle gemetselde stijl en een tussendorpel. Enkel de twee middelste onderramen zijn draaiend.

De vensters in de zijrisalieten hebben de vorm van een kruisvenster. De onderramen zijn draaiend; de bovenlichten zijn uitgevoerd als valraam. Ter hoogte van de tussendorpel wordt het muurwerk aan weerskanten geleed door drie smalle spekbanden van tegeltjes.

Detail voorgevel.

De tuitgevel eindigt met een getrapte lijst van blokken natuursteen. In de top bevindt zich een gevelsteen met daarin de naam "Bethel".

Linkerzijgevel:

De linkerzijgevel is afgewerkt met een houten betimmering en is voor zover zichtbaar, geheel blind.

Rechterzijgevel:

De rechterzijgevel is vanaf de openbare weg niet zichtbaar.

Achtergevel:

De achtergevel is niet zichtbaar. Volgens de bouwtekeningen bevinden zich aan de achterzijde van het gebouw nog enkele aan- of bijgebouwen.

Interieur:

Het interieur is niet nader onderzocht kunnen worden aangezien de eigenaren op de dag van het veldwerk niet aanwezig waren.

Redengevende omschrijving

Het kerkgebouw Emmaplein 19 heeft monumentale waarde vanwege de bouwstijl, de details van de gevels, de karakteristieke bouwmassa, vanwege enkele belangwekkende elementen aan het interieur, de aanwezigheid van de oorspronkelijke indeling en sociaal-historische betekenis op lokaal niveau, en is representatief voor een fase in de stadsontwikkeling en vanwege de opdrachtgever en de architect.

Voorgevel.

Datum verkenning: 10 september 2003
Fotografie: K. Emmens
Veldwerk: K. Emmens en A.K. Hemmes
Tekst rapportage: A.K. Hemmes